

ЗОВНІШНЬОПОЛІТИЧНІ ОРІЄНТИРИ НЕЗАЛЕЖНОЇ УКРАЇНИ

Коновалова Вікторія Василівна,
учениця 11 класу Боярського
академічного ліцею «Гармонія»
Києво-Святошинської районної
ради

Розвиток незалежної України на сучасному етапі, зміни в українському суспільстві, нові тенденції світового розвитку, необхідність вибору нових зовнішньополітичних орієнтирів, спонукають до переосмислення деяких історичних фактів щодо формування зовнішньої політики України.

Виборовши незалежність, Україна задекларувала своє право на самостійну зовнішню політику в інтересах українського народу.

Нові виклики, що постали перед нашою державою потребують активізації зовнішньополітичної діяльності України та диктують необхідність максимально адаптувати зовнішньополітичний курс України до нового багатопольярного світу. Актуальність роботи полягає у дослідженні особливостей формування зовнішньої політики незалежної України, обґрунтування пріоритетів європейського вибору і євроатлантичного вибору та визначенні перешкод на шляху євроінтеграції та вступу до НАТО.

Об'єкт дослідження: зовнішня політика незалежної України.

Предмет дослідження: особливості формування та напрямки зовнішньої політики сучасної України.

Хронологічні рамки роботи –1991 – 2019 рр.

Мета дослідження: на основі дослідження особливостей реалізації завдань зовнішньої політики сучасної України проаналізувати особливості формування зовнішньополітичних орієнтирів сучасної України.

Основні завдання дослідження:

Ознайомитися із етапами міжнародного визнання та шляхами реалізації зовнішньополітичних завдань незалежної України.

Сьогодні перед Україною стоять найсерйозніші від часу проголошення незалежності у 1991 році виклики. Анексія Криму, «гібридна війна» на Сході України, великі людські жертви в тому числі серед мирного населення, вимушене переселення майже двох мільйонів осіб, руйнування

інфраструктури та втрата істотної частини промислового потенціалу склали загрозу самому існуванню незалежної України.

Реальним важелем підтримки стабільності в країні є вдала і виважена зовнішня політика.

Події останніх років в Україні є надважливими не лише для нашої країни, а й для світу, член-кореспондент НАН України, порівнює значення подій в Україні із «руйнуванням Берлінського муру, Балканським конфліктом, боротьбою Сполучених Штатів зі світовим тероризмом, падінням диктаторських режимів у арабському світі». Україна стала точкою перетину нових можливостей і загроз. Сьогодні, в пошуках шляхів виходу із кризи, що склалася в Україні і навколо України, формуються механізми розв'язання міжнародних конфліктних ситуацій, які визначають перспективи світового порядку. А радикальне улагодження української кризи дало б змогу зберегти непорушними засади нинішнього світового порядку і стало б повчальним для агресора. Але, як засвідчили події останніх років, криза стала довготривалою, а спроби зупинити агресора виявилися безрезультатними.

В таких надскладних умовах Україна вибудовує свою зовнішню політику, забезпечуючи в її різних векторах свої інтереси.

Необхідність європейської інтеграції робить надважливим євроатлантичний вектор розвитку зовнішньополітичної діяльності України. Обов'язковою умовою реалізації цього вектора є глибокі політичні та економічні зміни в Україні відповідно до європейських стандартів внутрішньої та зовнішньої стабільності й безпеки. Слід визнати, що самостійно протистояти загрозам з боку Росії Україна поки що не може. Асоціація з ЄС та партнерські стосунки з НАТО хоч принципово і не розв'язують проблем ефективного протистояння новітнім загрозам (окупація Криму і «гібридна війна» все ще тривають), але альтернативи європейській і євроатлантичній інтеграції України не існує. Україна перебуває в так званій «сірій зоні» безпеки. Позаблоковість, нав'язана Росією через режим Януковича, звела до мінімуму можливості реалізації національних інтересів у зовнішньополітичній сфері. Тож, щоб не стати об'єктом геополітичної конкуренції між Заходом і Сходом, для України є життєво необхідною участь у системах колективної безпеки, які діють в Європі та на євроатлантичному просторі.

Зміст та завдання східного вектора зовнішньополітичної діяльності України полягає у забезпеченні ефективного протистояння російській агресії та відновленні територіальної цілісності України. Розпочавши агресію проти України, Росія тим самим зруйнувала і так не дуже міцні відносини стратегічного партнерства з Україною. Аби притистояти натиску Росії,

Україна має реалізовувати політику стримування та локалізації збройного конфлікту. Оскільки певні території України окуповані і наразі їх звільнення є проблематичним, Україна вдається до блокування окупованих територій, щоб не допустити їх розширення. Хоч і «гібридна», але все-таки війна, що для України відбувається в умовах стримування вимагає створення і підтримання ефективної системи оборони на стратегічних напрямках та динамічного розвитку військово-технологічного потенціалу, що неможливо забезпечити без стабільної, ефективної економіки.

«Гібридна війна», нав'язана Україні Росією, є війною не лише за території, а й за «душі і серця» людей. З огляду на це, одним із ключових завдань має стати ефективна протидія російській інформаційній агресії.

Одним із завдань, що стоять перед українськими дипломатами, політичними та громадськими діячами є донесення до світової спільноти, що Україна сьогодні жертвуючи собою, тим самим зупиняє Третю світову війну. А відтак необхідно мобілізувати зусилля світової спільноти для зупинення російської агресії проти України, надання військово-технічної підтримки та гуманітарної допомоги, реалізації миротворчих заходів та активізації переговорного процесу. Необхідно також активізувати дипломатичні зусилля щодо посилення санкцій та політичної ізоляції Росії, бо все частіше звучать переконання, що «світ стомився від українських проблем» а продовження санкцій є економічно не вигідним. Україні ж в ході реалізації східного вектора важливо також зміцнювати відносини з державами СНД, які не поділяють агресивної політики Росії та активізувати з ними політичну взаємодію і торговельно-економічне співробітництво.

З огляду на такі обставини як анексія Криму й підписання Угоди про асоціацію з ЄС актуалізувався південний вектор зовнішньополітичної діяльності України, а саме необхідність створення умов для економічного просування на південь. Одним із шляхів реалізації цього завдання є активізація співпраці України з ГУАМ у форматі Грузія, Україна, Азербайджан, Молдова. Важливим є об'єднання зусиль держав щодо реалізації Угоди про асоціацію і створення зони вільної торгівлі. Стратегічними партнерами України в Чорноморському регіоні є також Туреччина – стратегічний партнер України в питаннях енергетичної безпеки.

Таким чином, перед українським суспільством стоять величезні виклики, основним з яких є збереження територіальної цілісності та незалежності держави. Реалізація цього надважливого завдання неможлива без консолідації суспільства і без виваженої, мудрої і послідовної зовнішньої політики та залучення якомога більше країн до співпраці із Україною, підтримання рівноправних партнерських міжнародних зв'язків.

Зовнішньополітична діяльність будь-якої країни і в будь-який період є віддзеркаленням внутрішньополітичної ситуації і реальним важелем забезпечення її стабільності і розвитку.

З проголошенням Декларації про державний суверенітет (16 липня 1990 р.) та Акту проголошення незалежності України, та підтвердженням незалежності нашої держави під час Всеукраїнського референдуму перед Україною відкрилися реальні можливості формувати зовнішню політику, яка б гарантувала підтримку і захист незалежності та територіальної цілісності України.

Одержавши реальні можливості формувати власну – без узгодження із Москвою – зовнішню політику, Україна активізувала свою участь у міжнародних організаціях, членом яких вона була ще до проголошення незалежності (ООН, ЮНЕСКО та ін.) та здобула членство в інших авторитетних організаціях (ЄБРР, МВФ, ОБСЄ, Рада Європи, СОТ та ін.). Наша держава стала повноцінним суб'єктом міжнародних відносин.

Проте успішній реалізації зовнішньополітичного курсу України заважали ряд проблем – як внутрішніх - нестабільність політичного курсу, недотримання демократичних принципів, що двічі призводило до революцій, незавершеність реформ, що стояло на заваді європейській та євроатлантичній інтеграції України, супротив значної частини суспільства вступові в НАТО; так і зовнішніх - невизначеність зовнішньополітичного курсу, багатовекторність, в якій переважав російський вектор, недооцінка загрози з боку Росії. Всі ці, та ряд інших обставин були реальною перешкодою реалізації зовнішньополітичного курсу України на європейських засадах.

Виклики, що постали перед Україною в 2014 р. – збройна агресія Росії, анексія Криму, окупація частини територій – змусили по-новому розглядати завдання зовнішньої політики. Якщо до 2014 року можна було сумніватися в доцільності вступу в НАТО, то 2014 рік став своєрідною «точкою неповернення», коли стало зрозуміло, що альтернативи вступові в НАТО немає. Курс на європейську і євроатлантичну інтеграцію відтоді став гарантією збереження територіальної цілісності і незалежності України.

Збройна агресія Росії є викликом не лише для України, а й для всього світу загалом, і для Північноатлантичного блоку зокрема. Зупинивши російську агресію, НАТО продемонструє здатість рішуче і переконливо реагувати на загрози миру, переконає світ у беззаперечній підтримці стабільності у світі.

Сьогодні, в тому числі і з огляду на російську агресію проти України, НАТО повертається до своєї головної міжнародної ролі й історичної місії – збройного захисника й миротворця.

Та курс на європейську і євроатлантичну інтеграцію вимагає від України серйозних кроків щодо реформування політичної, економічної, оборонової та безпекової сфер.

Виходячи із вищевикладеного, основними принципами реалізації зовнішньополітичного курсу незалежної України на сучасному етапі можна вважати:

- пріоритетна європейська та євроатлантична інтеграція;
- посилення потенціалу стримування як власного, так і колективного за рахунок участі в європейських структурах безпеки;
- консолідація нації навколо ідеї збереження територіальної цілісності і збереження незалежності країни;
- формування в суспільстві європейських і євроатлантичних настроїв і цінностей;
- поглиблення партнерських стосунків із з НАТО, входження до структури європейських і євроатлантичних безпекових структур;
- зміцнення стратегічного партнерства із США і зв'язків з країнами Західної Європи відповідно до національних інтересів і пріоритетів України;
- зміцнення і консолідація особливих відносин із стратегічно важливими сусідами - Польщею, Туреччиною, Грузією, Азербайджаном, країнами Балтії, Вишеградської четвірки і Середньої Азії;
- реформування оборонних і безпекових структур з метою забезпечення їх відповідності європейським стандартам та вимогам НАТО;
- формування різносторонніх взаємовигідних економічних стосунків, що дозволить зберегти економічну і політичну незалежність України;
- активна співпраця з країнами пострадянського простору, які розглядають Україну як надійного рівноправного партнера.

А основним завданням зовнішньополітичної діяльності є захист і підтримка національних інтересів України.